

PROGRAMMACOMMISSIE

ADVIES OP HET ONTWERP LANDINRICHTINGSPROJECT ANTWERPSE ZUIDRAND

1. WETTELIJK KADER

De programmacommissie brengt advies uit bij het ontwerp van landinrichtingsproject in toepassing van art. 3.2.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting en in toepassing van art. 3.1.1.3., art. 3.2.1.1., art. 3.2.1.2. en art. 3.2.1.3. van het Besluit van de Vlaamse Regering van 6 juni 2014 betreffende de landinrichting. Het ontwerp van landinrichtingsproject is opgemaakt in toepassing van art. 3.1.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting en in toepassing van art.3.1.1.1. en art. 3.1.1.2. van het Besluit van de Vlaamse Regering van 6 juni 2014.

2. HISTORIEK EN AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK NAAR DE OPPORTUNITEIT EN DE HAALBAARHEID VAN HET LANDINRICHTINGSPROJECT

Op 16 mei 2014 heeft de Vlaamse Regering het planprogramma landinrichting Schelde en Rupel goedgekeurd dat de inrichtingsprojecten landinrichting 'Klein-Brabant en Zwijndrecht' en 'Rupelstreek' omvat. Dit planprogramma vindt zijn oorsprong in het programma van initiatieven 'Schelde-Landschapspark' dat de VLM op vraag van de toenmalige Vlaams Minister bevoegd voor Plattelandsbeleid opmaakte.

Het programma van initiatieven, dat in 2013 werd afgerond, was op zijn beurt gebaseerd op een ruime consultatieronde en bilaterale gesprekken met colleges van burgemeester en schepenen, ambtenaren van de Antwerpse gemeenten, Vlaamse administraties en regionale en lokale experts. Een brede waaier van thema's die in de open ruimte spelen, kwamen aan bod en er werd gepeild naar mogelijke initiatieven op korte en langere termijn, voor een duurzame en kwaliteitsvolle inrichting van de open ruimte.

Een belangrijke ontwikkeling die tijdens de consultatieronde naar boven kwam was de mogelijke afstemming op het 'Gebiedsprogramma Rupelstreek' dat de provincie Antwerpen aan het opmaken was. Het Gebiedsprogramma Rupelstreek heeft heel wat raakpunten met de maatregelen die in het programma van initiatieven (dat voor de Rupelgemeenten beperkt was tot de gemeenten Schelle, Hemiksem en Niel) naar boven kwamen. Een optimale inhoudelijke afstemming en het streven naar de best mogelijke synergie tussen tijdspad, overlegstructuren en beslissingstraject bieden voor beide

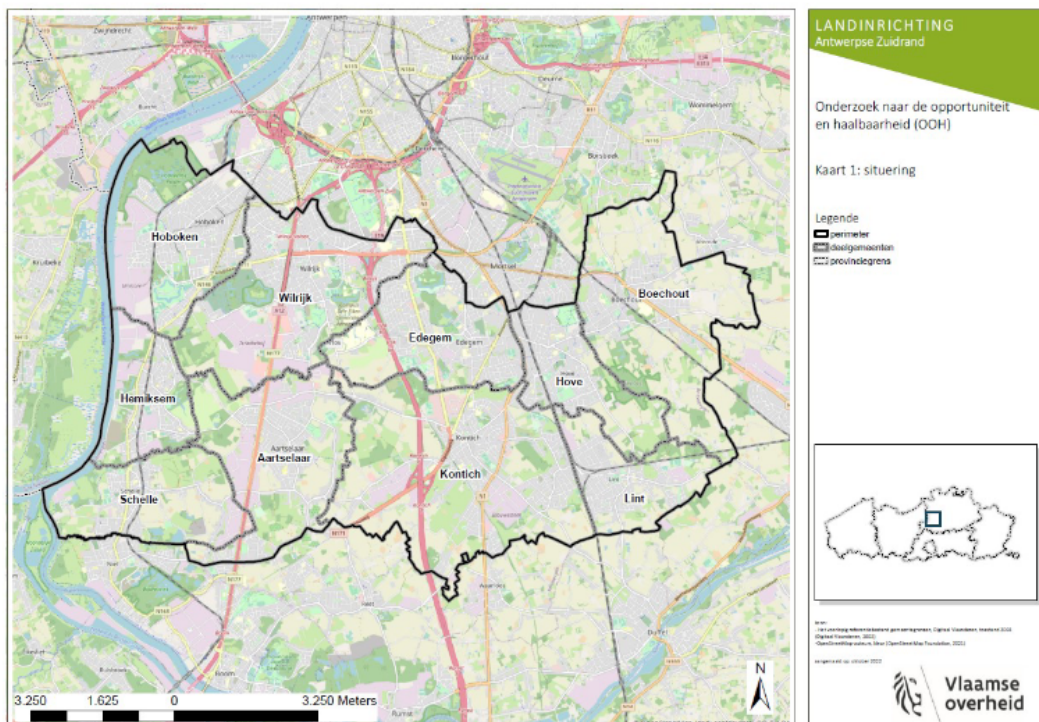
projecten kansen om elkaar te versterken en mensen en middelen efficiënt in te zetten. Om die reden, en na overleg met beide gemeenten, werd de projectperimeter van 'Schelde en Rupel' uitgebreid met de gemeenten Boom en Rumst.

Momenteel is de eerste fase van de landinrichting Schelde en Rupel in uitvoering. Met de door de Vlaamse Regering voor de eerste fase voorziene middelen konden twee van de zes in het planprogramma voorziene landinrichtingsplannen voor het deelproject 'Rupelstreek' worden uitgevoerd. Daarom kwam de vraag van de planbegeleidingsgroep om in een tweede fase van dit landinrichtingsproject te voorzien. In 2019 heeft de Vlaamse Regering een financiële injectie gegeven voor de opmaak van een derde landinrichtingsplan (Vlietvallei tussen Hemiksem en Schelle fase 2) voor het deelproject Rupelstreek, maar in 2022 werden deze bijkomende middelen grotendeels geheroënt naar het tweede landinrichtingsplan door een onverwachte kostprijsstijging daarvan.

Op vraag van de programmacommissie werd een bevraging georganiseerd naar de toekomstige inzet van het instrument landinrichting. Naast de Rupelstreek en Klein-Brabant kwam in de Antwerpse regio ook de Antwerpse Zuidrand sterk naar voor. In samenspraak met de provincie Antwerpen werd voorgesteld om de openruimtevingers tussen de Antwerpse stadsrand en de Rupelstreek naar voor te schuiven als een nieuw landinrichtingsproject. Daarin wordt nu ook de tweede fase van het deelproject 'Rupelstreek' van het planprogramma Schelde en Rupel geïntegreerd.

Zo wordt in januari 2019 de VLM belast met het onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid (OOH) van een landinrichtingsproject Antwerpse Zuidrand. De perimeter van dit onderzoek wordt hierbij vastgelegd (zie kaart) en omvat niet de gemeenten Borsbeek en Mortsel, maar wel de districten Hoboken en Wilrijk. Het uitbreiden van het OOH Antwerpse Zuidrand met de tweede fase voor de Rupelstreek biedt kansen omdat beide projectgebieden aansluitend zijn. Aan het advies van de planbegeleidingsgroep Rupelstreek kan tegemoet gekomen worden door tijdens het OOH de resterende projecten uit de Rupelstreek te beoordelen op een ruimtelijke en inhoudelijke samenhang met de nieuwe projecten in de Zuidrand.

Situering studiegebied

3. MOTIVATIE VAN DE MEERWAARDE VAN DE INSTELLING VAN EEN LANDINRICHTINGSPROJECT “ANTWERPSE ZUIDRAND”

In het Regeerakkoord 2019-2024 worden verschillende doelstellingen vermeld met betrekking tot de open ruimte. In de beleidsnota's voor Omgeving, voor Landbouw en Onroerend Erfgoed worden operationele doelen vermeld rond bebossing, ontharding, tegengaan van wateroverlast en strijd tegen de droogte, een groenblauwe dooradering, natuur en biodiversiteit, duurzame landbouw, landschapsontwikkeling en heel wat milieudoelen zoals klimaatadaptatie.

In het onderzoeksgebied in het OOH Antwerpse Zuidrand kan landinrichting zorgen voor het behalen van die vooropgestelde Vlaamse beleidsdoelen. De krachtlijnen van het ruimtelijk beleid worden bepaald door het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Er wordt invulling gegeven aan zowel het hoofddoel in het RSV rond duurzame ruimtelijke ontwikkeling (Vlaanderen open en stedelijk) als aan de opties voor het buitengebied en verschillende planningsprocessen in dit gebied zoals in het kader van AGNAS 'Regio Antwerpse Gordel en Klein-Brabant' en tenslotte aan de sinds 2013 verschillende (strategische) projecten die een professionele coördinatie van de gebiedswerking mogelijk maakten. Ook de strategische visie in het kader van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen gaat uit van een geïntegreerde gebiedsontwikkeling. Hierbij kan onder andere worden verder gebouwd op de verschillende gebiedsprocessen die in de afgelopen jaren tot stand zijn gekomen, waaronder ook in de Antwerpse Zuidrand. Geïntegreerde gebiedsontwikkeling streeft naar een realisatiegerichte samenwerkingspraktijk, die toelaat dat projecten en acties van individuele partijen elkaar versterken. Het maakt ook werk van een sterke lokale verankering en sterkere betrokkenheid van het lokale middenveld en burgers om zo meer maatwerk te bieden. Het ruimtelijk beleid schept de juiste voorwaarden voor gebiedsontwikkeling en treedt soms op als projectregisseur of projectrealisator voor een beperkt aantal vanuit een ruimere geografische scope gedefinieerde projecten.

Via landinrichting wordt ingezet op het verbinden van de Rupelstreek met de Antwerpse Zuidrand. Er wordt ingezet op klimaatadaptief waterbeheer, op ontharding van de open ruimte gekoppeld aan minstens een of meerdere van de andere doelstellingen, op bosuitbreiding, op het verzekeren van toekomstmogelijkheden voor landbouw met o.a. ruimte voor voedsel, behouden en ontwikkelen van natuur en landschap, ontsluiting en beleving. Gebiedsontwikkeling is de motor voor transformatie, en het is de bedoeling om vanuit gebiedscoalities te komen tot landinrichtingsplannen die realisaties versnellen en instrumenten en middelen bundelen. Landinrichting is een afstemmingsinstrument en zal werken met alle aanwezige partners in het gebied om te komen tot deze plannen.

Het landinrichtingsproject “Antwerpse Zuidrand” heeft als doel de uitvoering van maatregelen die gericht zijn:

- Op het behoud van de functies en kwaliteiten van de ruimte, door:
 - o het behouden van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw in het gebied door het nemen van maatregelen om ook toekomstgericht een op landbouw gericht waterbeheer mogelijk te houden;
 - o het behouden en versterken van de natuurwaarden in het gebied door het nemen van maatregelen om ook toekomstgericht een op natuur gericht waterbeheer mogelijk te houden;
 - o het behouden van de erfgoedwaarden in het gebied.

- Op het herstel van de functies en kwaliteiten van de ruimte, door:
 - o het herstellen van de natuurwaarden in delen van het projectgebied;
 - o het herstellen van de erfgoedwaarden in delen van het projectgebied;
 - o het verbeteren van de wateropslag- en waterbuffermogelijkheden in het projectgebied;
 - o het verbeteren van de waterkwaliteit in het projectgebied.
- Op het ontwikkelen van de functies en de kwaliteiten van de ruimte, door:
 - o het verbeteren van de mogelijkheden van efficiënt waterbeheer in het projectgebied;
 - o het vrijwaren van de toekomstmogelijkheden van een duurzame landbouwproductie;
 - o het ontwikkelen van nieuwe natuur;
 - o het versterken van de toeristisch-recreatieve potenties van het gebied;
 - o het zichtbaar maken en communiceren van de erfgoedwaarden in het gebied;
 - o het verbeteren van de recreatieve medegebruiksmogelijkheden van de open ruimte.

Het voorgesteld landinrichtingsproject geeft uitvoering aan de beleidsintenties van de Vlaamse regering, zoals verwoord in de beleidsnota's.

- Beleidsnota Omgeving
 - o De gewestelijke ruimtelijk uitvoeringsplannen voor landbouw, natuur en bos (AGNAS) zijn een belangrijk instrument voor geïntegreerde gebiedsontwikkeling voor strategische openruimtegebieden. Ik zet verder in op het uitvoeren van het gebiedsgericht programma voor de opmaak van deze plannen en leg een pakket bijkomende natuur- en bosgebieden vast in de bestemmingsplannen. De programmering van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen wordt afgestemd op de realisatiegerichte doelstellingen van het regeerakkoord. Deze omvatten o.a.: het vrijwaren van overstromingsgevoelige valleien van bebouwing; het herstellen van de natuurlijke dynamiek in valleigebieden; het realiseren van een functioneel en samenhangend netwerk van groenblauwe infrastructuur; het realiseren van 10.000 ha bijkomend bos, waarvan 4.000 ha tijdens deze regeerperiode; het realiseren van meer stedelijk en randstedelijk groen; het verzekeren van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor landbouw en voedselproductie.
 - o Realiseren groenblauwe netwerken, toegankelijke natuur en streven naar een klimaatadaptieve inrichting en een klimaatrobuust landgebruik. We realiseren in samenhang hiermee recreatief en toeristisch interessante gebieden.
 - o Realiseren geïntegreerde gebiedsgerichte projecten via het programma Landinrichting, ook in randstedelijke gebieden.
 - o De komende tien jaar mogen onze Vlaamse bodems netto geen koolstof verliezen. Om dit te realiseren dringen we het koolstofverlies uit landbouwbodems sterk terug. Daarnaast moeten we meer koolstof opslaan in bossen, waterrijke gebieden en (half)natuurlijke graslanden. We investeren daartoe in bijkomende bossen en extra natuur, en beheren (half)natuurlijke graslanden, bossen en waterrijke gebieden gericht.
 - o Creëren zowel onder- als bovengronds meer ruimte voor water, door o.a. de natuurlijke dynamiek in vallei- en waterrijke gebieden te herstellen en de bergingscapaciteit van landschappen maximaal te benutten.
 - o Zorgen voor maximale infiltratie, berging en vertraagde afvoer of gebruik van hemelwater, geïntegreerd in een multifunctioneel ruimtegebruik waarbij natuuro oplossingen actief worden ingezet. We werken een strategisch plan waterbevoorrading uit. Voor tijden van waterschaarste werken we een evenwichtig en objectief afwegingskader uit, in overleg met de relevante actoren.

- Ondersteunen transversale projecten, zoals bijvoorbeeld ontplooid in het kader van het Open Ruimte Platform van de Vlaamse Landmaatschappij. We creëren maatschappelijk bewustzijn voor het landschap en leggen verbanden met verschillende bestuursniveaus en -entiteiten om expertise te bundelen en ervaringen te delen. Landbouw en natuur zijn partners in de open ruimte.
 - Beogen win-wins tussen water, bodem, natuur, mobiliteit, ruimtelijke ordening en landbouw, waarbij naast het verbeteren van de waterkwaliteit ook de effecten van droogte en overstromingen worden afgezwakt en waarbij een bijdrage geleverd worden aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, en sluiten maximaal aan op bredere gebiedsprocessen.
 - De klimaatverandering doet risico's op wateroverlast en watertekort toenemen, en zal zich nog versterkt doorzetten. Klimaatadaptatie en het beheersen van die risico's worden daarom een leidend principe binnen het integraal waterbeheer.
 - Inzetten op een waterrobuust systeem, zuinig watergebruik en duurzaam waterbeheer. Hiervoor zetten we binnen een planmatig kader gebiedsgericht projectgebonden middelen in.
 - Versterken van de landschappelijke kwaliteit door bij ontwikkelingskeuzes rekening te houden met de mogelijkheden van landschapskenmerken. Het gebruik stimuleren van landschappelijk verbindende concepten (groenblauwe aders, voedsellandschappen) om maatschappelijke ontwikkelingen geïntegreerd en over administratieve grenzen heen te benaderen.
- Beleidsnota Onroerend Erfgoed
- Het toekomstige erfgoedbeleid vorm geven in samenspraak met de belanghebbenden
 - Het onroerend erfgoedbeleid interactief maken.
We betrekken belanghebbenden bij de visievorming. We willen iedereen bereiken die met erfgoed in contact komt of er ideeën over heeft. We kijken dus niet alleen naar de traditionele erfgoedliefhebbers, erfgoedzorgers en beleidsverantwoordelijken op alle niveaus, maar ook naar projectontwikkelaars, ondernemers, nieuwkomers, de natuur- en landbouwsector, de toeristische sector, ... Op die manier willen we aftoetsen wat een maatschappelijk gedragen erfgoedbeleid kan inhouden en hoe belangengroepen tegenover bepaalde keuzes staan. Nieuwe samenwerkingsverbanden kunnen verfrissende denkrichtingen en oplossingen opleveren.
 - Een transversaal onroerend erfgoedbeleid voeren
De principes van de Europese Landschapsconventie vertalen zich in het onroerend erfgoedbeleid, al blijft dat voorlopig beperkt tot wat we traditioneel als een cultuurhistorisch landschap beschouwen, met andere woorden één specifieke vorm van onroerend erfgoed. De landschapsconventie benadrukt de ruimtelijke dimensie van onroerend erfgoed en onroerend erfgoedzorg en redeneert niet in termen van erfgoedcategorieën.
 - Van landschapszorg een beleidsveld overschrijdende ambitie maken
Het landschap verandert voortdurend onder invloed van maatschappelijke, economische en ecologische processen. Om die veranderingen in goede banen te leiden, moet de geïntegreerde landschapsbenadering zich vertalen op het terrein. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) biedt binnen de tien uiteenlopende kernkwaliteiten een kader om rekening te houden met het landschap en het erfgoed te ontwikkelen. Via geïntegreerde gebiedsontwikkeling kunnen we concreet met die kernkwaliteiten aan de slag gaan. We verankeren het 'landschapsaspect' op maat in de aanpak van de Vlaamse Overheid om omgevingsuitdagingen sector overschrijdend op te lossen en om de

omgevingskwaliteit te versterken en zorgen ervoor dat binnen de Vlaamse Overheid 'landschap' transversaal geïntegreerd wordt benaderd.

Om het landschap transversaal te benaderen, ontwikkelen we een geïntegreerde methodologie voor landschapskarakterisatie die veel verder gaat dan een louter cultuurhistorische inventarisatie van de meest waardevolle landschapsrelicten. De analyse en alomvattende beschrijving van een landschap levert inzichten op die kunnen bijdragen aan ontwerp en inrichting. We besteden bijzondere aandacht aan de wijze waarop het landschap wordt geactualiseerd met het oog op het formuleren van antwoorden op belangrijke maatschappelijke uitdagingen zoals klimaatwijziging en het streven naar meer hernieuwbare energie. Andere onderzoeken integreren we in een ruimtelijk toekomstperspectief: ons onderzoek naar historische stads- en dorpskernen is een puzzelstuk bij de initiatieven in verband met kernversterking en -verdichting en we inventariseren landschapselementen als input voor initiatieven rond groenblauwe dooradering.

- We zetten verder in op onroerend erfgoed richtplannen en andere participatieve instrumenten

We maken werk van het omzetten van deze goedgekeurde richtplannen in actieprogramma's en bekijken welke initiatieven nodig zijn om de uitvoering ervan te faciliteren. We evalueren de proefprojecten en optimaliseren het instrument waar nodig. We initiëren zelf nieuwe onroerend erfgoedrichtplannen en stimuleren onze partners en lokale besturen om ook met dit instrument aan de slag te gaan. Iedereen kan immers het initiatief nemen om een onroerend erfgoedrichtplan op te starten. Het ultieme doel is om samen met alle betrokken actoren en belanghebbenden actieprogramma's op te maken en uit te voeren. Een bijzonder aandachtspunt daarbij zijn ankerplaatsen en erfgoedlandschappen, die het statuut van onroerend erfgoedrichtplan hebben gekregen.

- We spelen onroerend erfgoed uit als 'duurzaam' ingrediënt

Erfgoedzorg heeft per definitie een duurzaam karakter: het streeft naar het in stand houden van materie die de tand des tijds heeft doorstaan. Erfgoed vergt een duurzame aanpak: het is niet alleen in materieel opzicht vaak uniek en onvervangbaar, maar ook als betekenisdrager. Mensen identificeren zich met hun erfgoed. Het draagt in meerdere opzichten bij aan de kwaliteit van de leefomgeving, maar is ook een 'eindig' goed. We maken van duurzaamheid een rode draad doorheen alle geledingen van de erfgoedzorg: we verankeren het duurzaamheidsaspect van erfgoed in het brede duurzaamheidsverhaal, we stimuleren de zoektocht naar duurzame gebruikso oplossingen, we zetten in op kennis en expertise die nodig is om erfgoed in stand te houden en te vernieuwen, we stimuleren eigenaars en gebruikers om als 'goede huisvaders' omzichtig en verantwoord om te springen met hun erfgoed.

- We streven initiatief na en pakken uit met onze resultaten

Het Onroerend Erfgoed zal nog meer ingezet worden als troef. We doen dit zeker niet alleen. Uitdaging is om met diverse partners een goede (her-) bestemming te vinden voor ons onroerend erfgoed, die economisch en functioneel haalbaar is en waarbij we het erfgoed niet onder een stolp plaatsen maar inzetten in een bredere maatschappelijke context: toerisme, werkgelegenheid, vastgoedwaarde,... In dit verband blijft ontsluiting onverminderd een aandachtspunt, zowel bij erfgoed 'op het terrein' als in verband met de kennis die we erover vergaren. Zo engageren we ons onder meer om de verhalen, de nieuwe kennis over ons verleden en de resultaten van het meest waardevolle archeologisch onderzoek op een kwaliteitsvolle en publieksvriendelijke wijze te ontsluiten.

- Beleidsnota Landbouw
 - Water is een onmisbare productiefactor in de land- en tuinbouwsector. De landbouwsector speelt als grote landgebruiker een actieve rol in het duurzaam waterbeheer. Een integrale gebiedsgerichte aanpak waarbij zowel gefocust wordt op waterkwantiteit als op waterkwaliteit en waarbij rekening wordt gehouden met de landbouwpraktijk en de ruimtelijke omgeving, is nodig.
 - We willen werken aan verbinding tussen landbouwers en consumenten en tussen landbouwers onderling om samen de uitdagingen rond milieu en klimaat aan te gaan en via innovatie duurzame verdienmodellen te ontwikkelen.
 - We willen werken aan een duurzaam verdienmodel voor de landbouwer waarbij de geleverde ecosysteemdiensten en de impact van landbouw op de leefbaarheid van het platteland mee in kaart worden gebracht.
 - We voorzien kansen voor de volledige ontplooiing van innovatieve initiatieven bv CSA of de landschapsdoelen van het GLB via ecoregelingen waarbij steunaanvragen met nadruk op klimaatmitigatie en/of -adaptatie hoog worden gerangschikt.
- Beleidsnota Toerisme
 - In een verstedelijkte regio als de onze is het makkelijk te vergeten dat Vlaanderen ook heel wat troeven te bieden heeft op vlak van natuur, open ruimte en platteland. De minister wil daarom verder inzetten op de verdere uitbouw van natuur- en plattelandstoerisme.
 - De Vlaamse regering wil de omschakeling van bestaande landbouwactiviteiten naar potentieel meer rendabele en meer duurzame activiteiten faciliteren. In overleg met de minister van Landbouw zal worden bekeken op welke manier toerisme hierin een rol kan spelen.
 - De voorgenomen ambitie om in Vlaanderen te gaan naar 10.000 ha extra bos en 20.000 ha extra natuur onder effectief natuurbeheer, kunnen nieuwe opportuniteiten met zich meebrengen voor het natuurtoerisme. Waar dit mogelijk is, zullen kansen niet onbenut blijven.
 - De verdere ontwikkeling van natuur- en plattelandstoerisme biedt ook opportuniteiten om een groei van de toeristische sector mogelijk te maken door een grotere spreiding.
 - Waterwegen zijn een integraal onderdeel van onze natuur. Ook hier liggen kansen voorrecreatie en toerisme.
 - Een Vlaams kastelen- en tuinenetwerk: er worden proeftuinen opgezet voor kastelen en historische tuinen in publiek en privaat bezit, en er wordt werk gemaakt van het opzetten van een Vlaanderenbreed netwerk van historische kastelen- en tuinensites. We geven hierbij voorrang aan die sites die in samenhang met natuurontwikkelingen en ontsluitingen via water, openbaar vervoer en fiets kunnen worden gerealiseerd.
 - We verbreden de verhaallijn rond het thema 'fietsen'. Naast 'cycling', waar we tot nu toe op hebben gefocust, gaan we ook inzetten op recreatief fietsen. Dit wordt gepromoot als een gezonde manier om Vlaanderen te bezoeken. In dat opzicht is de uitbouw van fietsen als vervoersmodus een hefboom. Samen met de provincies bouwen we verder op het impulsproject 'Fietsvakanties in Vlaanderen'.
 - Bestemmingen in Vlaanderen verbinden via een veilig, belevingsvol en fijnmazig fietsnetwerk, dat goed wordt onderhouden, blijft een beleidsdoelstelling die we realiseren in samenwerking met de andere hiervoor verantwoordelijke overheden en private spelers.

- In vorige beleidsperiodes is stevig ingezet op fietsnetwerken. In de huidige beleidsperiode wordt een gelijkaardige inspanning geleverd voor wandelen met specifieke aandacht voor de internationale bezoeker.

4. DOELSTELLINGEN VAN HET LANDINRICHTINGSPROJECT ANTWERPSE ZUIDRAND

De concrete doelen waarop er met landinrichting wordt ingezet zijn:

- Klimaat adaptief waterbeheer
- Ontharding van de open ruimte, gekoppeld aan een of meerdere andere doelen
- Bosuitbreiding
- Verzekeren van de toekomstmogelijkheden voor landbouw
- Behouden en ontwikkelen van natuur en landschap
- Ontsluiting en beleving

5. ADVIES VAN DE PROGRAMMACOMMISSIE

De programmacommissie geeft in consensus gunstig advies voor het instellen van een landinrichtingsproject Antwerpse Zuidrand conform het gevoerde onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid. Het grondgebied van Vremde en Waarloos, respectievelijk deelgemeenten van Boechout en Kontich, worden voor de uitvoering van het landinrichtingsproject opgenomen in de projectperimeter. Op vraag van de programmacommissie wordt de doelstelling voor landbouw als volgt geformuleerd: "Het verzekeren van de toekomstmogelijkheden van de landbouw door het faciliteren van de transitie naar duurzame en klimaat robuuste landbouw." Bij de uitvoering van het landinrichtingsproject moeten koppelkansen voor het realiseren van de modal split of shift bekeken worden daar waar ze bijdragen aan de doelstellingen van de landinrichtingsplannen. Opportuniteiten voor ontharding en om waterdoelen te realiseren worden steeds onderzocht en meegenomen in de landinrichtingsplannen.

Brussel, 9 december 2022

Voor de Programmacommissie,

Toon Denys

Voorzitter

Griet Celen

Secretaris

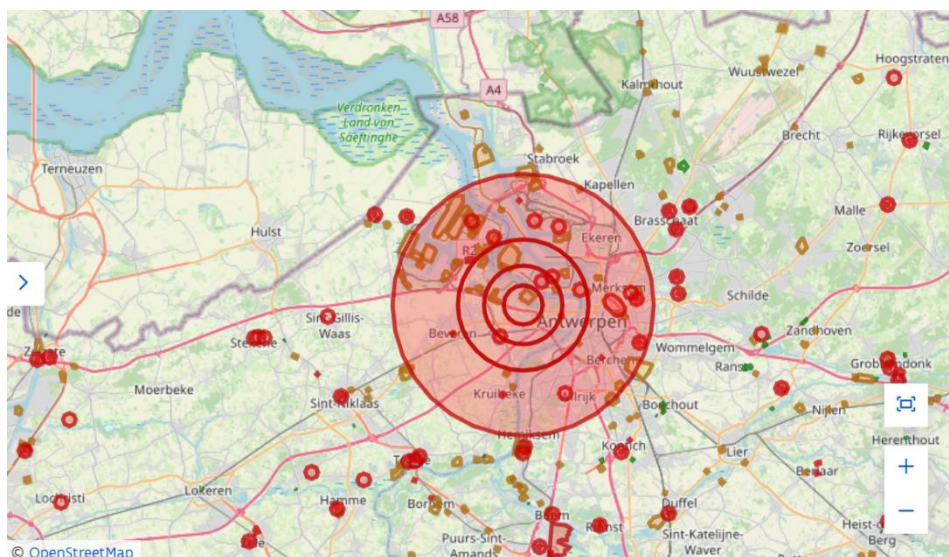
20221808 - Advies OVAM – Landinrichtingsproject Antwerpse Zuidrand.

Algemeen kan verwezen worden naar de volgende **informatiebronnen** over de bodemkwaliteit van gronden uit het projectgebied:

- de bodemattesten van de gronden die deel uitmaken van het projectgebied: bij de gemeente(n) uit projectgebied kan worden nagegaan of de OVAM bodemattesten aan de gemeente heeft afgeleverd voor gronden uit het betrokken projectgebied. Die bodemattesten kunnen dan bij de gemeente geraadpleegd worden. Bodemattesten voor de gronden uit het projectgebied kunnen ook bij de OVAM worden aangevraagd via <https://ovam.vlaanderen.be/hoe-vraag-ik-een-bodemattest-aan>. Het bodemattest geeft een overzicht van de informatie over de bodemkwaliteit die in het Grondeninformatieregister van de OVAM voor de betreffende grond is opgenomen.
- het geoloket van de OVAM met bodeminformatie: het geoloket toont op een kaart de ligging van de bodemdossiers waarvoor bij OVAM informatie gekend is en geeft aan in welke fase het bodemdossier zich bevindt (oriënterend bodemonderzoek, beschrijvend bodemonderzoek, bodemsaneringsproject, bodemsaneringswerken, eindverklaring). Het geoloket kan geraadpleegd worden op volgende website <https://services.ovam.be/ovam-geoloketten>.
- www.degrotegrondvraag.be: deze toepassing toont op een kaart de ligging van risicogronden die werden uitgewisseld door de gemeente met de OVAM. Tevens wordt aangegeven of op deze gronden reeds een (oriënterend) bodemonderzoek heeft plaatsgevonden
- www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling: op deze website toont de pfas-opdrachthouder van de Vlaamse Regering een beknopt overzicht van de aanpak en stand van onderzoeken en bijhorende no regret-maatregelen per site in een gemeente.

Concreet blijkt dat er in dit onderzoek naar opportuniteit en haalbaarheid in het landinrichting project Oudlandpolder geen specifieke aandacht is besteed aan bodemkwaliteit, zijnde bodemverontreinigingsproblematiek, andere mogelijke bodembedreigingen en het belang van bodemzorg. Dit zou nog concreter kunnen gemaakt worden in Hoofdstuk 1.3.6 en door de opname van extra bodemkwaliteits-kaarten in de Bodematlas.

- De kaarten atlas dient uitgebreid te worden met de kaart van het gebied na analyse via de Grote Grondvraag en de bodemdossierkaart.
- Hoofdstuk 1.3.6 omvat nu enkel de vermelding van het juridisch kader dat vervat is in het Bodemdecreet en de lithologische omschrijving. Op deze manier worden de aandachtspunten rond bodemverontreiniging en bodemzorg niet echt concreet gemaakt. Het is aangewezen om een verduidelijkende tekst te voorzien rond aanpak van risicogronden, doelstelling 2036 en bijhorende verplichtingen, grondverzet en aandacht voor bodemzorg.
- Bij nazicht op de PFAS Vlaanderen website blijkt dat er in bepaalde delen van het gebied opgenomen in dit landinrichtingsproject No-regret maatregelen te gelden:

Het is bijgevolg aangewezen de kaartenatlas uit te breiden en de PFAS kaart mee op te nemen. Er kunnen ook meetgegevens opgehaald worden uit de DOV PFAS kaart om meer inzicht te bekomen in de problematiek indien nodig.

- Indien blijkt dat een bodemonderzoek noodzakelijk is, is er op OVAM een raamcontract ter beschikking dat we aanbieden aan de Vlaamse overheden en lokale besturen om hen te ondersteunen bij de uitvoering van bodemonderzoeken.
- Aangaande mogelijke verontreiniging binnen waterlopen in het gebied is het ook aangewezen om de waterbodemonderzoeker te raadplegen. Deze staat ter beschikking voor de verschillende waterloopbeheerders. De waterloopbeheerders die werken plannen ter hoogte van hun waterloop, en ikv dit landinrichtingsproject dienen de informatie te halen uit deze tool.
- Een grondwaterhandeling zoals het infiltreren en het onttrekken van grondwater kan een nabijgelegen bodemverontreiniging verspreiden. Daarnaast kan verontreiniging ook impact hebben op de handeling zoals bij de lozing van onttrokken grondwater dat verontreinigd is. Er werd daarom een richtlijn rond grondwaterhandelingen opgemaakt. Die biedt een praktische handleiding voor wie van plan is om een grondwaterhandeling uit te voeren. Deze handleiding is beschikbaar via deze link: <https://ovam.vlaanderen.be/bemalingsvoorschriften> - **te koppelen aan hoofdstuk 2.2.1**
- Bij ontharding kan men een verontreiniging aanwezig onder de verharding verspreiden. Om na te gaan hoe hiermee aan de slag te gaan, werd er een handleiding voor ontharders opgesteld. Deze is beschikbaar via [Bodeminformatie voor ontharders - gebruikershandleiding](#) – **te koppelen aan hoofdstuk 2.2.2.**

Verder moet er binnen de landinrichting rekening gehouden worden met volgende **aandachtspunten**:

- bij overdracht van gronden die deel uitmaken van het projectgebied moeten de verplichtingen van het Bodemdecreet worden nageleefd: bodemattestverplichting (artikel 101 Bodemdecreet) en de bijzondere procedure voor de overdracht van **risicogronden** (artikel 102 tot en met 115 Bodemdecreet: o.a. uitvoering van een oriënterend bodemonderzoek);
- bij onteigening van gronden die deel uitmaken van het projectgebied moeten de bepalingen van het Bodemdecreet worden gevolgd (artikel 119 en 119bis van het Bodemdecreet);
- bij grondverzet op gronden in het projectgebied moet rekening worden gehouden met de bepalingen over het grondverzet in het VLAREBO-besluit van 14 december 2007;
- er moet rekening mee worden gehouden dat een **bestemmingswijziging** een impact kan hebben op de verplichtingen die krachtens het Bodemdecreet en het VLAREBO rusten op gronden uit het projectgebied met vastgestelde bodemverontreiniging, zo onder meer:
 - een bestemmingswijziging kan een impact hebben op een eerdere beoordeling door de OVAM van de aard en de ernst van de bodemverontreiniging op gronden uit het projectgebied en bijgevolg eventueel op de **saneringsnoodzaak** en de **saneringsurgentie**.
 - een bestemmingswijziging kan aanleiding geven tot wijziging van **het saneringsdoel** voor een te saneren grond: zie artikel 10, §2 en 21, §1 Bodemdecreet.
 - een bestemmingswijziging na een beslissing van de OVAM tot ambtshalve sanering van een verontreinigde grond heeft tot gevolg dat de **eventuele meerkost** in geval van aanpassing van het saneringsdoel moet worden vergoed door de persoon die eigenaar is van de grond op het moment van de bestemmingswijziging: zie artikel 157, tweede lid Bodemdecreet.
 - een bestemmingswijziging kan de verplichting met zich brengen om een **nieuw oriënterend bodemonderzoek** uit te voeren bij de overdracht van een risicogrond gelegen in het projectgebied, meer bepaald als ingevolge de bestemmingswijziging de grond valt onder een bestemmingstype waarvoor strengere bodemsaneringsnormen gelden: zie artikel 64 en bijlage IV van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007.